

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ នៅកម្ពុជា

Committee for Free and Fair Elections in Cambodia

ខុមហ្វ្រែល COMFREL

ថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣

សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន

ស្តីពី

ការអង្កេតក្នុងដំណាក់កាលយោសនាបោះឆ្នោតសម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រអាណត្តិទី ៥ ២០១៣

ក្នុងរយៈពេល២សប្តាហ៍

ខុមហ្វ្រែលបានសង្កេតឃើញថា ក្នុងដំណាក់កាលយោសនាបោះឆ្នោតដែលចាប់ផ្តើមពីថ្ងៃទី ២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ រហូតមកដល់ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ បានកើតឡើងនូវភាពមិនប្រក្រតីនៅ ទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានចំនួន១២០ករណី ដែលក្នុងនោះមានដូចជា៖

១. ការបំផ្លាញសំភារៈយោសនារបស់គណបក្សនយោបាយមាន២៩ករណី នៅខេត្តកំពង់ចាម កណ្តាល ក្រចេះ កំពត បន្ទាយមានជ័យ ព្រៃវែង ឧត្តរមានជ័យ សៀមរាប និងកំពង់ឆ្នាំង
២. ការបំភិតបំភ័យ គំរាមកំហែង និងហិង្សា មាន១៨ករណី នៅខេត្តព្រៃវែង កំពត ឧត្តរមានជ័យ បន្ទាយមានជ័យ ព្រៃវែង ភ្នំពេញ ប៉ៃលិន កណ្តាល និងរតនគិរី
៣. ការរំខានការយោសនារបស់គណបក្សមាន៧ករណី នៅខេត្តព្រៃវែង ភ្នំពេញ និងកំពង់ឆ្នាំង
៤. មិនមានអព្យាក្រឹត្យភាពរបស់អាជ្ញាធរ មន្ត្រីរាជការ កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ដែលក្នុងនោះ មេភូមិ អនុភូមិ និងអាជ្ញាធរដែនដីមាន៣៨ករណី និងមានមន្ត្រីរាជការ កងយោធពលខេមរភូមិន្ទ មន្ត្រីតុលាការ ចូលរួមធ្វើសកម្មភាពការយោសនាមាន២៣ករណី នៅខេត្តព្រៃវែង កំពង់ធំ កំពត រតនគិរី កំពង់ឆ្នាំង បាត់ដំបង ភ្នំពេញ កណ្តាល ព្រះវិហារ សៀមរាប តាកែវ ស្វាយរៀង កំពង់ស្ពឺ កំពង់ចាម បាត់ដំបង និងកែប។
៥. ការចែកអំណោយរបស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមាន៥ករណី នៅខេត្តរតនគិរី កំពង់ធំ និងកំពង់ចាម

មានការប៉ះទង្គិចគ្នាដោយហិង្សាកាលពីថ្ងៃទី ០៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ រវាងអ្នកគាំទ្រគណបក្សសង្គ្រោះ ជាតិ និងអ្នកគាំទ្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាដែលឈានទៅដល់ការចោលដុំថ្មដាក់គ្នា ព្រមទាំងមានការផ្ទុះ អាវុធជាច្រើនគ្រាប់ផងដែរនោះ។

មានបណ្តឹងចំនួន១៩០ ត្រឹមមកដល់ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ យោងតាមគណកម្មាធិការជាតិ រៀបចំការបោះឆ្នោតដោយក្នុងនោះមាន១៦៨បណ្តឹងភាគច្រើនទាក់ទងទៅនឹងការបំផ្លាញសំភារៈយោសនា ការរំខានក្នុងពេលយោសនា ត្រូវបានប្តឹងនៅគណកម្មាធិការរៀបចំការបោះឆ្នោតថ្នាក់ឃុំសង្កាត់នៅ២០ខេត្ត (កំពុងដោះស្រាយ៦៧បណ្តឹង, ចារបដិសេធ០៥បណ្តឹង, ដកពាក្យបណ្តឹង០៧បណ្តឹង, លិខិតជូនដំណឹង

Vision : A democratic society that democratization in particular democratic elections are promoted and qualified to bring benefits to people.

សង្គ្រោះជាតិ ៖ ដើម្បីឱ្យការបោះឆ្នោតមានអត្ថប្រយោជន៍ ដែលប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងយុត្តិធម៌

បដិសេធព័ត៌មានផ្សេងៗទៀត (ដូចជា ៣៣បណ្តឹង, ផ្សះផ្សាសះស្រេចជា ២១បណ្តឹង) និង ២២បណ្តឹងទៀតត្រូវបាន ប្តឹងនៅគណកម្មការរៀបចំការបោះឆ្នោតថ្នាក់ខេត្ត/រាជធានី (កំពុងដោះស្រាយ០៧បណ្តឹង, ដកពាក្យបណ្តឹង ០៣បណ្តឹង, លិខិតជូនដំណឹងបដិសេធព័ត៌មានផ្សេងៗទៀត ០២បណ្តឹង, សវនាការយល់ព្រម/ បដិសេធព័ត៌មានផ្សេងៗទៀត ០១បណ្តឹង និងសវនាការបដិសេធព័ត៌មានផ្សេងៗទៀត ០៤បណ្តឹង)។

បណ្តឹងភាគច្រើនធ្វើឡើងដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចំនួន ៩៩បណ្តឹង, បណ្តឹងប្តឹងដោយតំណាង គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាចំនួន ៣៣បណ្តឹង, បណ្តឹងប្តឹងដោយអាជ្ញាធរក្រុង/ស្រុក/ខណ្ឌចំនួន ៩៩បណ្តឹង, បណ្តឹង ប្តឹងដោយអាជ្ញាធរឃុំសង្កាត់ចំនួន ១៦បណ្តឹង, បណ្តឹងប្តឹងដោយប្រជាពលរដ្ឋចំនួន ០៧បណ្តឹង, បណ្តឹងប្តឹង ដោយអាជ្ញាធរកងរាជអាវុធហត្ថចំនួន ០១បណ្តឹង, បណ្តឹងប្តឹងដោយតំណាងគណបក្សខ្មែរឈប់ក្រចំនួន ០១ បណ្តឹង និងបណ្តឹងប្តឹងដោយគណបក្សហ៊្វុនស៊ិនបិចចំនួន ០២បណ្តឹង។ ការសង្កេតឃើញថាបណ្តឹងដែលធ្វើ ឡើងដោយអាជ្ញាធរច្រើនតែទៅលើគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។ អ្វីដែលមានការចាប់អារម្មណ៍នោះគឺការកើនឡើង បណ្តឹងអាជ្ញាធរទៅភ្នាក់ងារគណបក្សនយោបាយ។

តាមការសង្កេតបានឲ្យដឹងថា បណ្តឹងភាគច្រើនបានធ្វើឡើងនៅគណកម្មការរៀបចំការបោះឆ្នោតថ្នាក់ ឃុំសង្កាត់ (CEC) ហើយបណ្តឹងទាំងនោះគណកម្មការរៀបចំការបោះឆ្នោតថ្នាក់ឃុំសង្កាត់ (CEC) ព្យាយាមធ្វើ ការសំរេចសំរួល។ គណបក្សនយោបាយមួយចំនួនហាក់ដូចជាមិនសុខចិត្តបានសំរេចប្តឹងបន្តដល់គណកម្មការ រៀបចំការបោះឆ្នោតថ្នាក់ខេត្ត និងគណកម្មការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត (NEC) ព្រោះថាការសម្របសម្រួល នេះជារឿងមិនត្រឹមត្រូវពីព្រោះថាបណ្តឹងខ្លះជាករណីបទល្មើសដែលត្រូវតែទទួលពិន័យ។ គណបក្សនេះបាន លើកឡើងថាការសម្របសម្រួលនេះហាក់បីដូចជាការបិទបាំងបញ្ចប់ដើម្បីឲ្យបណ្តឹងទាំងនោះត្រូវបញ្ចប់ ជា ពិសេសគណកម្មការរៀបចំការបោះឆ្នោតឃុំសង្កាត់ (CEC) ព្យាយាមពន្យារពេលដែលធ្វើឲ្យដំណើរការដាក់ ពាក្យបណ្តឹងមានការស្មុគស្មាញ។

នៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីការបោះឆ្នោត ការរាប់សន្លឹកឆ្នោត និងការបូកសរុបលទ្ធផលនៃការ បោះឆ្នោត ដែលរៀបចំដោយគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោតពីថ្ងៃទី០៨ ដល់១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ ខុមហ្វ្រែលសង្កេតឃើញថា មានការណែនាំសិក្ខាកាមដែលចូលរួមមានមន្ត្រីគណបក្ស/ខប តំណាង គណបក្សនយោបាយ និងអ្នកសង្កេតការណ៍បោះឆ្នោតថា នៅថ្ងៃបោះឆ្នោតអ្នកបោះឆ្នោតអាចប្រើប៊ិចផ្ទាល់ ខ្លួនទៅគូសសន្លឹកឆ្នោតបាន ដែលមិនអនុវត្តបទបញ្ជា និងនីតិវិធីសំរាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ នីតិកាលទី៥ នៅក្នុងជំពូកទី៨ “**ការបោះឆ្នោត ការរាប់សន្លឹកឆ្នោត និងការបូកសរុបលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោត** ប្រការ ៨.៧.២.៣ បានចែងថា “**បន្ទប់សម្ងាត់សម្រាប់បិទបាំងការ គូសសន្លឹកឆ្នោតចំនួនពីរ (២) ដែលមានបិទបាំង ខ្សែភ្ជាប់ស្រាប់ ត្រូវដាក់កម្ពស់នៅលើតុពីរ (២).....**” ។ ការអនុញ្ញាតដូចខាងលើនេះ វាអាចមានការធ្លៀតខ្ចីកាស ពីគណបក្សនយោបាយមួយចំនួនឲ្យប្រជាពលរដ្ឋយកបិទបាំងពណ៌ណាមួយ ដែលខុសពីការកំណត់របស់គ.ជ.ប ដើម្បីជាសញ្ញាសំគាល់បញ្ជាក់ពីចំនួនប្រជាពលរដ្ឋបានបោះឆ្នោតឲ្យគណបក្សរបស់គេ ពីព្រោះថានៅក្នុងអំឡុង ពេលនៃការយោសនាបោះឆ្នោតមានគណបក្សនយោបាយមួយចំនួនបានបង្រៀនឲ្យប្រជាពលរដ្ឋ (អ្នកមាន

សិទ្ធិបោះឆ្នោត) គូសសន្លឹកឆ្នោតសាកល្បង។ ករណីបិទរបស់គ.ជ.ប មានការខូចខាត ឬបាត់បង់ នៅក្នុងបន្ទប់សម្ងាត់ គ.ជ.ប គួរមានការណែនាំពិសេសឲ្យអ្នកបោះឆ្នោតប្រើបិទផ្ទាល់ខ្លួន តែត្រូវមានព័ណ័ទឹកបិទប្រហាក់ប្រហែលព័ណ័ទឹកបិទរបស់គ.ជ.ប ដែលមាននៅក្នុងបន្ទប់សម្ងាត់។

ព្រោះភ្ជាប់ការព្រួយបារម្ភនេះ ចំនួនសន្លឹកឆ្នោត ១២,៣០៧,១៥០សន្លឹក ស្មើនឹង២៤៦,១៤៣ក្បាល ត្រូវបានផលិត មានចំនួនលើស ២,៦៣១,៦៩៧សន្លឹក ពីចំនួនអ្នកបោះឆ្នោត នៅក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតជូរការឆ្នាំ២០១២ដែលមានចំនួន៩,៦៧៥,៤៥៣នាក់។

ការបិទផ្សាយបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោតនៅតាមឃុំសង្កាត់ ដែលធ្វើឡើងប្រមាណ១ខែមុនថ្ងៃបោះឆ្នោត ខុមហ្វ្រែលសង្កេតឃើញថា ចំនួនប្រជាពលរដ្ឋមានប្រមាណតែ ១០នាក់ គិតជាមធ្យមក្នុងមួយថ្ងៃ បានទៅពិនិត្យមើលឈ្មោះ ដូច្នោះបើគិតចាប់ពីថ្ងៃទី ២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ ដល់ថ្ងៃទី ២៦ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ រយៈពេល៣០ថ្ងៃមានប្រមាណតែ៣០០នាក់ក្នុងមួយឃុំសង្កាត់មកពិនិត្យឈ្មោះ ។ ទិន្នន័យនេះបើប្រៀបធៀបទៅនឹងអ្នកចុះឈ្មោះបោះឆ្នោតក្នុងមួយឃុំសង្កាត់ដែលគិតជាមធ្យម ៥៦០០នាក់ អ្នកបោះឆ្នោតដែលនឹងមកពិនិត្យឈ្មោះបានតិចតួចប៉ុណ្ណោះ ដោយឡែកមានការបិទបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោតខ្លះនៅផ្ទះមេភូមិ។

ខុមហ្វ្រែលបន្តឃ្នាំមើល និងការធ្វើសវនកម្មលើការចេញលិខិតបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណបម្រើឲ្យការបោះឆ្នោត គិតមកថ្ងៃទី០៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ ជាមធ្យមប្រមាណ ១៦០ លិខិតបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណបម្រើឲ្យការបោះឆ្នោតបានចេញក្នុងមួយឃុំសង្កាត់។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម, សូមទំនាក់ទំនង៖

កញ្ញា គង់ រ៉ាវីន អ្នកសម្របសម្រួលផ្នែកអង្កេតខុមហ្វ្រែល

ទូរស័ព្ទ៖ ០១២ ៦៥៤ ៩៥០ អ៊ីម៉ែល៖ ravine@comfrel.org

បេសកកម្ម ៖ បេសកកម្មរបស់ខុមហ្វ្រែល គឺជួយបង្កើតបរិយាកាសគួរជាទីពេញចិត្ត និងមានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ ទី១/ដើម្បីឱ្យមានដំណើរការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ តាមរយៈការបញ្ចុះបញ្ចូល តស៊ូមតិ ដើម្បីទទួលបាននូវក្របខ័ណ្ឌច្បាប់សមរម្យ, ការអប់រំដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មានដល់អ្នកបោះឆ្នោត អំពីសិទ្ធិ និងសកម្មភាពចូលរួមសង្កេតការណ៍របស់ពួកគេ ដែលអាចរារាំងនូវភាពមិនប្រក្រតី ព្រមទាំងផ្តល់នូវរបាយការណ៍អង្កេតយ៉ាងទូលំទូលាយ និងឆាប់រហ័ស ដើម្បីអាចឱ្យមានការវាយតម្លៃលើដំណើរការ បោះឆ្នោតមួយដែលមិនលំអៀង និងមិនប្រកាន់បក្សពួក ទី២/ ដើម្បីឱ្យមានអត្ថន័យនៃដំណាក់កាលក្រោយពេលបោះឆ្នោត តាមរយៈការអប់រំ និងវេទិកាសាធារណៈក្នុងគោលបំណងជំរុញលើកទឹកចិត្តប្រជាពលរដ្ឋឱ្យចូលរួមក្នុងកិច្ចការនយោបាយ និងការធ្វើសេចក្តីសំរេចនានា ការតស៊ូមតិ/បញ្ចុះបញ្ចូលដើម្បីឱ្យមានការកែទម្រង់ ដំណើរការបោះឆ្នោតដែលបង្កើននូវគណនេយ្យភាព (ការទទួលខុសត្រូវ) របស់មន្ត្រីជាប់ឆ្នោត ព្រមទាំងផ្តល់នូវរបាយការណ៍អង្កេតយ៉ាងទូលំទូលាយ និងឆាប់រហ័ស ដើម្បីអាចឱ្យមានការវាយតម្លៃមួយដែលមិនលំអៀង និងប្រកាន់បក្សពួក ទៅលើការបំពេញកម្មវិធីនយោបាយ និងដំណើរការអនុវត្តន៍ ការងាររបស់មន្ត្រីជាប់ឆ្នោត។